

– право на свободу та особисту недоторканність (стаття 5 Конвенції). Обов'язковому розгляду підлягають питання сфери застосування статті 5 Конвенції, умов позбавлення свободи, обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту, тривалість тримання під вартою;

– право власності (стаття 1 Першого протоколу до Конвенції). Вивченню підлягають загальні вимоги щодо виправданості втручання у права, гарантовані статтями 8–10 Конвенції;

– право на повагу до приватного та сімейного життя та житла (стаття 8 Конвенції). Розгляду підлягають питання щодо особливостей та сфери застосування статті 8 Конвенції, концепції «житла» в розумінні статті 8 Конвенції, недоторканості житла чи іншого володіння особи, таємниці спілкування, невтручання у приватне життя;

– свобода вираження поглядів (стаття 10 Конвенції).

Отже, програми підготовки поліцейських всіх рівнів повинні включати в себе не тільки положення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод але й практику Європейського суду з прав людини, що надасть можливість максимально захистити права і свободи громадян при застосуванні поліцейських заходів.

Список бібліографічних посилань

1. Європейський кодекс поліцейської етики : рекомендація Rec. (2001) 10 прийнята Комітетом міністрів Ради Європи 19.09.2001 року на 765-му засіданні заступників міністрів // Центр політико-правових реформ : сайт. URL: <http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/rec1.pdf> (дата звернення: 24.10.2019).

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : від 04.11.1950 : ратиф. законом України від 17.07.1997 № 475/97-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 24.10.2019).

3. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : закон України від 23.02.2006 № 3477-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15> (дата звернення: 24.10.2019).

Одержано 01.11.2019

УДК [378.6:351.74](477.54-25)(091):82-94

Наталія Андріївна КОБИЛКО,

кандидат філологічних наук,

старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-8123-4156>;

Віталій Віталійович ЗАБОРОВСЬКИЙ,

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-0148-5997>

ВІД КУРСІВ ПІДГОТОВКИ ПРАВООХОРОНЦІВ ДО ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ СПОГАДІВ ОЛЕКСАНДРА МАРКОВИЧА БАНДУРКИ)

Понад сто років на Харківщині готуються охоронці правопорядку. Надзвичайно важливу роль у цьому відіграє Харківський національний університет внутрішніх справ – перший в Україні заклад вищої освіти, що забезпечив правоохоронну систему висококваліфікованими фахівцями, а на сьогодні виш, який визнано «флагманом освіти і науки». ХНУВС має цікаву історію становлення та розвитку.

За спогадами О. М. Бандурки, підготовка кадрів для органів внутрішніх справ відбувалася у Вищій школі МВС у місті Києві, яка була філіалом московської, і трьох середніх школах міліції в Одесі, Дніпропетровську та Львові. Термін навчання був невеликий: три і два роки. Також існувала мережа короткострокових шкіл первинної підготовки для випускників цивільних інститутів. Слухачі за декілька місяців мали опанувати правові дисципліни, вогневу, службову та фізичну підготовку. Чимало вищих шкіл МВС, у яких навчалися курсанти протягом чотирьох-п'яти років, існувало на території колишньої РРФСР. Наприкінці 80-х років Олександр Маркович, який очолював на той час обласне УВС, звернувся з «клопотанням як до союзного, так і до республіканського керівництва МВС про створення в Харкові вищої школи міліції за зразком російських» [1, с. 15]. Проте отримав відмову. Повернулися до цього питання з прийняттям Україною незалежності. У своїх спогадах О. М. Бандурка називає три Дня народження університету:

– перший – 29 листопада 1991 року було ухвалено Постанову Верховної Ради України про створення в Харкові вищої школи міліції. Таким чином сформувався Інститут внутрішніх справ при Харківській юридичній академії. Це дало можливість на перший час використати потенціал наукових шкіл, які очолювали авторитетні професори. Із червня 1992 року інститут стає самостійним ВНЗ системи МВС, а начальником призначено О. М. Бандурку. Чисельність курсантів

становила шістсот осіб. На першому курсі навчалися абітурієнти з України, а на другому й третьому – курсанти, які повернулися з вищих шкіл міліції, що функціонували в Росії. Викладати дисципліни запрошувалися учені з інших ЗВО, які згодом стали штатними працівниками. В Інституті внутрішніх справ спочатку діяло п'ять факультетів (юридичний, кримінальної міліції, громадської безпеки, економічної безпеки та соціально-психологічний), а згодом було відкрито ще чотири (управління і інформатики; спеціальний, із поглибленим вивченням міжнародно-правових дисциплін та іноземних мов; права і підприємництва; заочного навчання). Крім цього, здійснювалася довузівська підготовка (первинна підготовка особового складу для органів внутрішніх справ) і післявузівська (підвищення кваліфікації, магістратура, аспірантура, ад'юнктура й докторантура);

– другий – 22 листопада 1994 року Постановою Кабінету Міністрів України було ухвалено рішення про створення в Харкові Університету внутрішніх справ. Це був перший відомчий вищий навчальний заклад, у якому отримували освіту курсанти з усіх куточків нашої країни. Під час обговорення пропонувалися різні уточнювальні назви, зокрема «Харківський», «Східноукраїнський», «Лівобережний», «Слобожанський», «Всеукраїнський». Проте вони не відбивали повністю специфіку університету;

– третій – 2 березня 2001 року підписано Указ Президента України про надання статусу національного нашому ЗВО.

Пройшовши тернистий шлях становлення, університет отримав визнання як в Україні, так і за кордоном. Він славиться висококваліфікованими випускниками, які працюють у всіх населених пунктах нашої держави. Під час вступу на навчання конкурс на деяких факультетах перевищував десять осіб на місце. Серед курсантів чимало спортсменів, медалістів, призерів олімпіад, що підтверджує престижність закладу. За визначенням Олександра Марковича, стратегічною метою Харківського національного університету внутрішніх справ є «формування гармонійно розвинутої особи статті, коли оволодіння знаннями та навичками поєднується з розвитком почуття відповідальності й обов'язку, естетичного кругозору, патріотизму, духовності, високоморальних якостей» [1, с. 31–32].

Для забезпечення високої якості підготовки майбутніх охоронців правопорядку було створено потужну наукову базу, куди залучалися як професори, відомі далеко за межами України, так і молоді вчені, здебільшого колишні аспіранти й докторанти. В університеті функціонували спеціалізовані вчені рази із захисту дисертацій, формувалися наукові школи. До науки активно залучалися курсанти. Професорсько-викладацький склад нараховував 70 докторів і професорів, 12 заслужених юристів України й Автономної республіки Крим, 550 кандидатів наук і доцентів. У виші діяло більше тридцяти кафедр. Постійно проводилися міжнародні наукові конференції, які об'єднували вчених із Польщі, Литви, Великої Британії, Швеції та різних куточків України.

Виховна робота включала патріотичне, естетичне та фізичне виховання. Курсанти опікувалися школами, лікарнями, дитячими будинками, активно надавали допомогу соціально незахищеним категоріям населення, серед яких багатодітні матері, ветерани війни. Вони долучалися до створення меморіальних комплексів. Звичайно, у вихованні патріотичних почуттів молоді ключову роль відіграла кафедра історії державності України, яку очолював професор В. А. Греченко.

Естетичне виховання забезпечувало розвиток артистичних, літературних, журналістських, музичних здібностей курсантів. Для цього в університеті створювалися різні гуртки, проводилися творчі конкурси, де кожен мав змогу розкритися, продемонструвати свій талант. Доброю традицією стало відвідування театрів, музеїв, виставок, зустрічей із відомими людьми.

Найвищий щабель посідало фізичне виховання, адже в закладах зі специфічними умовами навчання це невід'ємна складова як навчального, так і виховного процесу. В університеті навчалися призери чемпіонатів України, Європи та світу з легкої атлетики, футболу, баскетболу, бойових єдиноборств.

Харківський національний університет внутрішніх справ мав свої структурні підрозділи, які функціонували як самостійні юридичні інститути. Вони розміщалися в Одесі, Сімферополі, Сумах, Херсоні, Кіровограді. На сьогодні до складу вишу входять Сумська філія та Кременчуцький льотний коледж. Університет увесь час розвивається, підтверджує статус провідного ЗВО системи Міністерства внутрішніх справ.

Висновок. На матеріалі спогадів доктора юридичних наук, професора, академіка Національної академії наук України, заслуженого юриста України О.М. Бандурки з'ясовано етапи становлення Харківського національного університету внутрішніх справ, визначено основні акценти в підготовці висококваліфікованих захисників правопорядку на Харківщині.

Список бібліографічних посилань

1. Мій університет: спогади викладачів і працівників ХНУВС (до 25-річчя створення університету) / редкол.: Д. В. Швець (голова), О. М. Бандурка, С. М. Бортник та ін.; упоряд.: О. М. Бандурка, В. А. Греченко; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Майдан, 2019. 292 с.

Одержано 21.10.2019